

Република Србија  
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА  
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ  
Број: 01-797/1-2  
02.03.2021.  
Јагодина

На основу члана 11. став 3. Правилника о пријави и одбрани завршног рада на мастер академским студијама (број: 01-5812/1, од 24.12.2019.), а у складу са одлуком Наставно-научног већа Факултета, број: 01-5115/1, од 14.11.2019. године, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу обавештава јавност

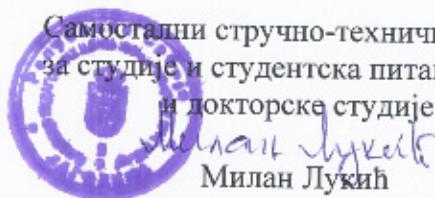
I. Ставља се на увид јавности завршни рад на мастер академским студијама, под називом *Фонолошка и фонемска свесносћ као предуслови њочејној читања и писања*, кандидата Милицане Шљивовац и *Извештај комисије за оцену и одбрану наведеној завршној ради* број 01-797/1 од 01.03.2021. године.

II. Извештај Комисије ставља се на увид јавности објављивањем на сајту Факултета. Завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије стављају се на увид јавности у библиотеки Факултета.

III. Рок објављивања: 8 дана.

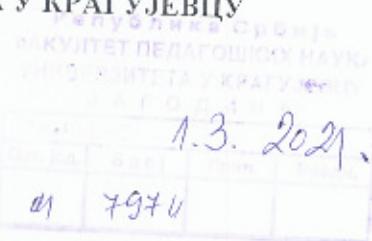
IV. Примедбе и предлози на урађени завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије достављају се у предвиђеном року преко пословног секретара.

Достављено администратору и библиотеци, и истакнуто на огласној табли 01.03.2021. године.



## НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

### ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ



Извештај о урађеном мастер раду

Одлуком Наставно-научног већа Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу број 01-25494 од 10. 8. 2020. године образована је Комисија за оцену и одбрану мастер рада *Фонолошка и фонемска свесност као предуслови почетног читања и писања*, кандидата Милијане Шљивовац, број досијеа II-3/19-МС (у даљем тексту: Комисија), у саставу:

1. проф. др Илијана Чутура, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Српски језик са методиком наставе, председник;
2. др Јелена Спасић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Српски језик са методиком наставе, члан-ментор;
3. др Маја Димитријевић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности, ментор.

Након прегледа урађеног мастер рада Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу следећи

## ИЗВЕШТАЈ

Милијана Шљивовац (бр. досијеа II-3/19-МС) уписала је мастер академске студије МАС Васпитач у предшколским установама на Факултету педагошких наука Универзитета у Крагујевцу школске 2019/2020. године.

Студент је након добијене сагласности ментора предао Служби за студентска и наставна питања Факултета мастер рад под називом *Фонолошка и фонемска свесност као предуслови почетног читања и писања*. Мастер рад садржи шест поглавља: Увод, Теоријски део, Фонолошка и фонемска свесност као предуслови почетног читања и писања, Методологија истраживања, Резултати истраживања, Закључак. Рад садржи сакетак листу коришћене литературе и прилог (анкетни лист који је коришћен у истраживању). Мастер рад је урађен на седамдесет шест страница формата А4

компјутерски обрађеног текста. Понис извора и литературе садржи педесет седам библиографских јединица.

Поглавља су додатно систематизована у потпоглавља, а ова у одељке и пододељке.

### Теоријски део рада

Теоријски део рада садржи пет потпоглавља: *Развој говора код деце предшколског узраста и Фонолошка свесност код деце предшколског узраста; Фонолошка свесност и фонемска свест код деце предшколског узраста; Развој фонолошке свесности код деце предшколског узраста; Потреба развоја фонолошке основе код деце предшколског узраста и Планирање активности за развој фонолошке основе.*

У теоријском делу рада истиче се да ранији језички развој детета почиње у пренаталној фази, а потом следи одређене развојне фазе. Потпоглавље *Развој говора код деце предшколског узраста* садржи одељке *Развој раног језика* и *Експресивни период у развоју говора*. Пошто се рад бави једним од аспекта језичке свести, теоријски део започиње разматрањем односа учења језика и усвајања говора, са посебним освртом на чињеницу (коју кандидат поткрепљује литературом) да језички развој зависи од изложености језику и искуства у комуникацији на матерњем језику. Експресивни период у развоју говора представљен је кроз неколико фаза, при чему су дате норме говорног развоја по узрастима, а посебно је истакнута поступност у развоју артикулације гласова. Додатно, наведене су разлике у погледу стилова језичког развоја код девојчица и дечака, с посебним освртом на већу прецизност изговора у говору девојчица. Потпоглавље *Фонолошка свесност код деце предшколског узраста* сачињено је од одељака *Дефиниција основног појма* и *Фонолошка свесност и фонемска свест код деце предшколског узраста*. Други одељак је рашиљен на пет целина: *Веза између фонолошке обраде и читања, Фонолошка обрада, Фонолошко именовање, Фонолошка радна меморија и Фонолошка петља*. Истакнута је разлика између фонолошке свесности (гласовна осетљивост) и фонемске свесности (гласовна освешћеност), као и значај раног развоја свести о рими за укупан развој фонолошке свесности. Потом се кандидат укратко осврће на поступност развоја фонолошке свесности као једног од аспекта металингвистичке свесности, а онда детаљно, кроз одвојене целине, представља кључне теоријске појмове у развоју фонолошке свесности. У потпоглављу *Развој фонолошке свесности код деце предшколског узраста* указано је на универзалне принципе развоја овог аспекта језичке свести или и на индивидуални темпо напредовања сваког детета. Кандидат даје поделу задатака за развој фонолошке свести на нефонемске задатке, који служе за развој свести о рими и свести о слоговима, и фонемске, који подразумевају манипулисање фонемама. На основу релевантне литературе, кандидат наводи узрасне норме за развој појединачних аспекта фонолошке свести код деце предшколског узраста. Истакнут је значај комуникационско-функционалног приступа развоју фонолошке свести кроз коришћење узрасту примерених фонолошких игара током предшколског периода. Повезаности фонолошке свесности и почетног читања и писања посвећен је посебан одељак у коме је указано на чињеницу да је развијена фонолошка свесност најбољи претпоказатељ успешности

читања у првом разреду од свих предвештине читања и писања, уз поткрепљивање изузетно релевантном литературом (Панић, Ђорђевић 2015; Голубовић, 2017; Голубовић и сар. 2019; Коцопељић, Генџ 1996; Лаловић 2012; Панић, Шоршевић 2015; Николић, 2009). Значај подстицајног окружења за развој фонолошке свесности као једног од најважнијих фактора у развоју почетног читања и писања, односно значај излагања детета говорном и писаном језику пре почетка формалног образовања, представљен је у потпоглављу *Потреба развоја фонолошке основе код деце предшколског узраста*. У потпоглављу *Планирање активности за развој фонолошке основе* кандидат представља факторе које је потребно узети у обзир при планирању активности за развој фонолошке осетљивости. Посебно истиче чињеницу да планирање треба да проистиче из праћења дечијег говорног развоја, да активности треба да потичу из дечијих спонтаних активности и да имају форму проширене игре у оквиру свакодневних активности а не форму изолованих вежби. Практични значај овог потпогавља огледа се у прегледу развоја појединачних аспеката фонолошке свести према васпитним узрастима.

#### **Фонолошка и фонемска свесност као предуслови почетног читања и писања**

Поглавље представља практични део рада у ком је представљено шеснаест једноставних игара примерених деци предшколског узраста које могу допринети развоју фонолошке и фонемске свесности. Кандидат представља конкретне игре за развој фонолошке и фонемске свести које су коришћене у раду са децом предшколског узраста уредног језичког развоја. Фонолошке игре су осмишљене као вођене игре, али су проширене и настављене на иницијативу деце.

#### **Методологија истраживања**

У методолошком делу рада кандидат Милијана Шљивовац одређује предмет, циљ и задатке истраживања. Из дефинисаних предмета и циља проистичу и специфични задаци истраживања:

1. Испитати могућности васпитача за примену језичких игара и активности у раду са децом;
2. Утврдити да ли се и које језичке игре и активности користе како би подстакла фонемска и фонолошка свесност код деце;
3. Испитати ставове васпитача о сопственој оспособљености за примену језичких игра и активности у функцији развоја фонолошке и фонемске свесности код деце предшколског узраста;
4. Испитати ставове васпитача о предностима развоја фонолошке и фонемске свесности за почетно читање и писање;
5. Утврдити значајност развоја фонолошке и фонемске свесности за почетно читање и писање.

Општа хипотеза формирана је на основу радног искуства и увида у литературу, и гласи: *Претпоставља се да васпитачи учествују примењују језичке игре и активности у функцији развоја фонолошке и фонемске свесности код деце предшколског узраста.*

Истраживање је обављено током јуна 2020. године, а организација истраживања подразумевала је неколико фаза. Коришћена је техника анкетирања, а као инструмент послужила је посебно дизајнирана анкета, која садржи питања отвореног и затвореног типа и питања типа скале процене.

### Резултати истраживања

Резултати истраживања су разматрани према редоследу дефинисаних задатака и систематизовани у пет тематских целина. Након анализе текстуално и табеларно представљених статистичких података уследиле су закључне констатације о потврђености истраживачких хипотеза.

Најважнији налази анкетирања васпитача о коришћењу језичких игара за развој фонолошке и фонемске свести су:

- највећи број васпитача сматра да су језичке игре функционалније за подстицај фонолошке и фонемске свесности код деце од других метода;
- нешто више од трећине васпитача сматра да у установи немају све потребне услове како би неометано реализовалали језичке игре са децом;
- у раду на развоју фонолошке свести васпитачи најчешће користе игре типа *Изговорите реч ...*, а у раду на развоју фонемске свести најчешће користе игре типа *Изоставите први глас / последњи глас*;
- због недостатка семинара из области развоја говора васпитачи најчешће самоиницијативно проширују знања о примени језичких игара;
- нешто мање од половине васпитача подстиче децу да сами осмишљавају језичке игре за развој фонолошке свести које су значајне за почетно читање и писање.

### Закључак

У закључним разматрањима кандидат сумира теоријске основе рада и резултате истраживања, дајући додатни осврт на изузетну важност коришћења језичких игара у раду на развоју фонолошке и фонемске свести код деце предшколског узраста.

Свеукупним сагледавањем представљених резултата истраживања кандидат у закључним разматрањима констатује да је потврђена општа истраживачка хипотеза *да васпитачи учестало примењују језичке игре и активности у функцији развоја фонолошке и фонемске свесности код деце предшколског узраста*.

Кандидат наглашава да треба наставити са даљим истраживањима и проучавањем употребе језичких игара за развој фонолошке и фонемске свесности код деце предшколског узраста.

Рад садржи библиографију од 57 референци. Литература коју је кандидат консултовao одабрана је тако да се фокусира на предмет рада.

### Закључак и предлог

Мастер рад Милијане Шљивовац урађен је у складу са одабраном темом и садржи све битне елементе неопходне за овакву врсту рада. Коришћењем адекватних

метода рада, добијени су резултати који су анализирани и дискутовани, након чега су изведені одговарајући закључци. У раду је остварен добар спој теорије и емпирије, уз консултовање релевантне литературе која је фокусирана на проблем истраживања. Практична вредност рада огледа се у чињеници да доприноси освешћивању потребе подстицања развоја предвштина у битних за усвајање вештине читања. Такође, рад доноси конкретне предлоге за коришћење језичких игара у развоју фонолошке и фонемске свести уз поштовање критеријума узраста. Посебно су значајни налази истраживања да нема доволно семинара кроз које би васпитачи могли унапредити своје компетенције за коришћење фонолошких игара, као и да у установи немају доволно средстава за реализацију ових игара.

На основу укупне оцене мастер рада кандидата Милијане Шљивовац чланови Комисије предложују Наставно-научном већу Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу да усвоји позитивну оцену мастер рада и кандидату одобри јавну одбрану.

У Јагодини, 2022 године

## КОМИСИЈА

---

Проф. др Илијана Чутура,

редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област *Српски језик са методиком наставе*, председник

Ј. Чутура

Др Јелена Спасић,  
доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област *Српски језик са методиком наставе*, члан-ментор

Ј. Спасић

Др Маја Димитријевић,  
доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности*,  
ментор